

O, castelul meu frumos...

(fragment)

MARGUERITE
YOURCENAR

Există castele-nimfe, culcate alene pe malul râurilor; există castele-Narcis dedublate în apa lină a șanțurilor de apărare, captive ale jocului de reflexe care așază la poalele zidului de piatră un zid fluid, tremurător. Chenonceaux aparține simultan acestor două categorii. Mai mic decât majoritatea castelelor regale de pe Loara, împrejmuț cu blândețe de peisajul idilic al unui colț din Touraine, el ne evocă, asemenea lui Amboise sau Blois, marii săi vecini, amintirea momentelor hotărâtoare din istoria Franței. Și nu este nici, ca Chambord, un imens pavilion de vânatoare născut din capriciu risipitor de rege. Farmecul său discret este acela al unei locuințe private, iar întâmplarea a vrut ca el să fie mai ales locuința unor femei. În sfârșit, printr-un hazard și mai melancolic, stăpânele sale succesive au fost aproape întotdeauna niște văduve.

O văduvă a prezidat la construcția lui; alta l-a impregnat cu legenda ei; acest giuvaier de piatră a stârnit sau a acrit gelozii de văduve. Castel al iubirii, spune o anumită literatură turistică: mai mult decât orice, castel al calculului monden și al mașinațiilor financiare, precum și al eșecurilor lor, lăcaș al doliului plin de griji sau al bătrâneții însingurate, țintă a litigiilor care urmează după falimente sau după sfârșiturile de domnie, grevat de datorii cel puțin atât cât a fost îmbogățit cu amintiri, totuși pe veci iluminat de strălucirea câtorva serbări date între un ieri incert și un mâine incert. Măcar din acest punct de vedere, Chenonceaux este un caz tipic: a fost întotdeauna nenorocul locuințelor frumoase să fie în același timp, și aproape prin definiție, locuințe de lux, și ca atare deosebit de expuse puterilor nestatornice ale banului. Puteri

și oscilații pe care nu le recunoaștem întotdeauna sub formele lor mai nobile și mai pitorești de odinioară. Să profităm de pretextul juxtapunerii lor în unul și același loc pentru a examina, rând pe rând, pe cei patru sau cinci stăpâni, dar mai ales stăpâne, ale castelului, dintre care fiecare reprezintă apogeul unei societăți sau al unui grup, sau ultima lui etapă înainte de declin; să încercăm să adunăm despre ei sau despre ele tot ce putem ști că este autentic. Totul a fost spus: nu vom îmbogăți cu vreun fapt nou istoria castelului, nici istoria lor. Să avem totuși curajul de a repeta lucruri cunoscute; adesea sunt mai puțin cunoscute decât se crede îndeobște... Să lăsăm aceste voluptăți superproducțiilor tehnocolor; să nu cădem nici în eroarea naivului pe care îl posomorăsc masacrele și tortura judiciară și care se felicită că trăiește în secolul al XX-lea; nici în cea a amatorului de romane istorice care se desfată fără risc cu minunatele crime și scandaluri de odinioară; dar, mai ales, să nu invidiem stabilitatea trecutului. Să mergem și mai departe: să stingem focul de lumini al proiectoarelor care așază pe zidurile și pe acoperișurile vechilor lăcașuri o poezie căreia nu-i lipsește frumusețea, dar care nu este decât reflexul zilei de azi asupra zilei de ieri și da lucrurilor o iluminare pe care n-au avut-o la vremea lor. În cursul acestei plimbări fără efecte de sunet și fără joc de lumini, poate vom cunoaște mai bine ființele acelea situate în alte compartimente ale timpului și chiar castelul, atât de des obiectul pasiunilor sau miza unor intrigi subtile, și care nu mai este astăzi pentru turist decât un nobil martor al unor splendori apuse, o etapă, destinația unei excursii, un loc unde să-ți dezmoțrești picioarele și să visezi.

(Traducere de Petru Creția, din vol. *Creierul negru al lui Piranesi și alte eseuri*, București, 1996)